

Federatie van Ouders van Dove Kinderen - met of zonder CI

FODOK-ACHTERGROND EN -HISTORIE: hoofdthema's, speerpunten, wapenfeiten en publicaties

1. Oprichting en organisatievorm

De FODOK werd op 3 september 1956 opgericht als landelijke federatie van een aantal aan de 'doveninstituten' verbonden ouderraden en ouderverenigingen, met als doel het uitwisselen van ervaringen en gezamenlijke belangenbehartiging. De nadruk lag in de eerste jaren op ouder-ouderhulp en activiteiten voor dove kinderen (vakantiekampen, zeilweken) en gezinnen (gezinsdagen, bezinningsweekends in Bakkeveen).

Vanaf 2001 werd ook individueel FODOK-lidmaatschap mogelijk, omdat steeds meer dove kinderen naar het regulier onderwijs gingen en hun ouders daardoor minder verbinding voelden met een specifieke oudervereniging.

2. FODOK-organisatie

Veel werk (samengevat onder de noemer 'activiteiten ter ondersteuning van de achterban en activiteiten namens de achterban') werd en wordt nog steeds door vrijwilligers (ouders van dove kinderen) gedaan. Achtereenvolgende FODOK-voorzitters waren dhr. N. Nathans (oprichter), Nelson Damen, Rita Bruning, Rob de Jong, Toine van Bijsterveldt, Map van der Wilden en Jan Niemeijer (huidige voorzitter).

In 1986 nam de FODOK haar eerste parttime beleidsmedewerker aan: Els van der Zee. In de jaren daarna kwam er ook secretariële ondersteuning en waren er achtereenvolgens diverse project-medewerkers en beleidsmedewerkers (Inge Doorn en Mariën Hannink) in dienst.

De FODOK ontvangt instellingssubsidie van het ministerie van VWS en heeft in de loop der tijd voor projecten en activiteiten bijdragen van uiteenlopende fondsen verworven. Regelmatig terugkerend thema is de veelheid aan taken van de FODOK versus de (meer dan eens onzekere) hoogte van de instellingssubsidie.

3. Doel en bestaansreden van de FODOK

De FODOK streeft naar een situatie waarin ouders zo goed mogelijk in staat zijn om de juiste keuzes te maken in de opvoeding van hun dove of slechthorende kind - met of zonder CI. De FODOK wil dit bereiken door het organiseren van lotgenotencontact, door het verzorgen van voorlichting en informatie en door belangenbehartiging, waar mogelijk in samenwerking met de andere belangenorganisaties voor doven en slechthorenden. De FODOK gebruikt de ervaringen van ouders ook in contacten met externe partijen, om zo inzicht te geven in bijvoorbeeld de hiaten in zorg, onderwijs, arbeid en participatie in de samenleving.

In deze op 'inclusief' en 'regulier' gefocuste samenleving blijft de FODOK aandacht vragen voor de speciale behoeften van de relatief kleine groep dove en slechthorende kinderen (met of zonder CI of andere hoorhulpmiddelen). De buitenwereld is zich immers doorgaans niet bewust van hun soms andere achtergrond qua communicatie, kennis van de wereld en van sociale codes. Waardoor de 'rustige' kinderen heel makkelijk tussen wal en schip kunnen vallen in deze samenleving en dus ook in regulier onderwijs en reguliere zorg.

4. Hoofdthema's van de FODOK

4.1. Informatievoorziening

De FODOK heeft in de loop van haar bestaan veel informatieve boeken, brochures en flyers geproduceerd. Vanaf 2002 werd enkele malen per jaar de (papieren) FODOK-nieuwsbrief uitgegeven. In 2009 werd deze opgevolgd door het halfjaarlijkse leden- en donateursmagazine FODOKFORUM.

Via een maandelijkse nieuwsbrief, de website en sociale media worden ouders en andere belangstellenden op de hoogte gehouden van het laatste nieuws.

4.2. Oudercontact

De FODOK brengt op verschillende manieren ouders bij elkaar door het organiseren van huiskamerbijeenkomsten, live en online informatieavonden, jaarlijkse ontmoetingsdagen en andere landelijke evenementen.

Publicatie:

- *Op het goede spoor?* (2010) Een inventarisatie van de behoeften van ouders aan informatie en onderling contact.

4.3. Belangenbehartiging

De FODOK heeft een ruime taakopvatting als het om belangenbehartiging gaat. De FODOK ziet het nl. ook als haar taak om gesignaleerde hiaten in samenwerking met relevante partijen te vertalen naar beleid, zie verder 5. Speerpunten van de FODOK.

De FODOK nam en neemt actief deel in een grote diversiteit aan werkgroepen, stuurgroepen, commissies, platforms en overleggen, soms als oprichter, soms als voorzitter, soms mede namens de andere leden van het Platform doven, slechthorenden en TOS¹. Dit alles met het doel om dove en slechthorende kinderen en hun ouders en de achterbannen van de andere Platform-organisaties optimaal toe te rusten voor het leven in een complexe samenleving. En om de samenleving meer inzicht en handvatten te geven voor meer begrip en betere toegankelijkheid.

4.4. Samenwerking

In de loop van haar bestaan heeft de FODOK met zeer uiteenlopende partijen binnen en buiten de sector auditief/communicatief samengewerkt in het belang van dove en slechthorende kinderen en hun ouders.

Met de verschillende organisaties binnen het Platform doven, slechthorenden en TOS is en wordt doorgaans goed samengewerkt. Pogingen tot federatievorming met deze zusterorganisaties zijn helaas op niets uitgelopen.

De FODOK participeerde actief in de meerjarige door VWS gesubsidieerde 'voucherprojecten' van het Platform: *Samen Sterk* (2013-2015) en *Iedereen Sterk* (2016-2018). Dankzij *Samen Sterk* werd o.a. het meldpunt (later alleen de website) <https://www.oogopzorg.nu/> gelanceerd. *Iedereen Sterk* resulteerde in de keuzehulpen op <https://sterkerdoor.nl/>.

De FODOK vormt samen met de Stichting Plotsdoven (en eerder ook de Nederlandse Dove Jongeren) Divers Doof.

5. Speerpunten van de FODOK

Hieronder worden de belangrijkste speerpunten van de FODOK genoemd.

5.1. Opvoeding, gezinsbegeleiding/vroegbehandeling en onderwijs nadruk op sociaal-emotionele ontwikkeling

De FODOK wil ouders en onderwijs- en zorgmedewerkers zoveel mogelijk handvatten meegeven voor hun leven en werken met dove en slechthorende kinderen en heeft zich vanaf haar oprichting sterk gemaakt voor volwaardige ouderparticipatie in onderwijs en zorg.

De FODOK heeft een belangrijke rol gespeeld bij het verbeteren van de kwaliteit van onderwijs en zorg, door knelpunteninventarisaties, adviezen en scholing.

---

¹ Samenwerkingsverband (niet-officieel) van Dovenschap, FODOK, FOSS, NDJ, SH-Jong, Stichting Hoormij•NVVS en Stichting Plots- en Laatdoven, waarbij de Oogvereniging OOR & OOG ook aansluit

Enkele wapenfeiten

- De FODOK heeft zich sterk gemaakt (en overheidsfinanciering geregeld) voor de gezinsbegeleidingsdiensten.
- De FODOK liet het PAD²-leerplan van Mark Greenberg vertalen en gaf de aanzet tot invoering ervan, inclusief scholing, in het dovenonderwijs (1987, 1996). De FODOK verzorgde de eerste uitgave in eigen beheer.
- De FODOK nam het initiatief en zorgde voor de financiering van het NSDSK³-onderzoek en het bijbehorende boek van G. Beck en E. de Jong, *Opgroeien in een horende wereld* (1990).
- De FODOK was nauw betrokken bij de evaluatie van het PAD-leerplan: D. Joha, H. van Luit en A. Vermeer. *Samen op pad* (1999).
- De FODOK ontwikkelde en verzorgde de cursus *Positief omgaan met kinderen* (2002-2006).
- De FODOK was nauw betrokken bij het Platform Vroegbegeleiding auditief en communicatief beperkten en de ontwikkelingen rondom neonatale hoorscreening en vroegbegeleiding.
- De FODOK was nauw betrokken bij de ontwikkeling van en het onderzoek rondom Cochleaire Implantatie (CI) en vroeg vooral ook veel aandacht voor psychosociale ontwikkeling en NGT. Op initiatief en met deelname van de FODOK is een platform ingesteld waar dove volwassenen en implantatieartsen elkaars inzichten bespraken.
- De FODOK is lid van OPCI⁴ en leverde van 2009 tot 2019 de secretaris.
- Met de Werkgroep Onderwijs FODOK was de FODOK vele jaren actief rondom uiteenlopende onderwijsgerelateerde zaken.
- De FODOK heeft zich meerdere keren ingezet voor het behoud van de internaatsvoorziening in Haren voor leerlingen aan het vso aldaar, o.a. via contacten met het ministerie van OCW.
- De FODOK ondertekende het convenant m.b.t. ouderbetrokkenheid, medezeggenschap en communicatie met ouders in Cluster 2, samen met Siméa en FOSS (2015).
- De FODOK leverde de projectleider, namens het Platform, voor het SHIEC⁵-project t.b.v. een eHealth-app voor CI-gebruikers (2017).
- De FODOK was namens het Platform nauw betrokken bij het voortraject rondom de bekostiging en de expertisefunctie van de ZG-zorg (Verbindend Vernieuwen) en maakte deel uit van de Programmaraad.
- De FODOK participeerde actief in het project van Oogvereniging en Platform doven, slechthorenden en TOS: *Bekend en Bemind bij de gemeente*, resulterend in de website: <https://ongehordongezien.nl/>
- De FODOK is, deels namens het Platform, nauw betrokken bij het onderzoeksprogramma Deelkracht.

Publicaties

- Brochure *Hoort uw kind wel goed?*
- *Doof en Dan* (1990/1998)
- *Een doof kind in het ziekenhuis* (1989/1995); *Een doof of slechthorend kind in het ziekenhuis* (2008)
- *Oog voor het dove kind* (1990/2011)
- *Oog voor de dove puber* (1993)

---

² Programma Alternatieve Denkstrategieën

³ Nederlandse Stichting voor het Dove en Slechthorende Kind

⁴ Onafhankelijk Platform Cochleaire Implantatie

⁵ Strategic Health Information Exchange Collaborative

- Informatie voor ouders met een migratieachtergrond *Doof en dan...* (1994-1995): video/dvd, brochures, audiocassettes en boekjes in diverse talen; idem over CI (2002); Gids voor hulpverleners *Kleurendoof? Dove migrantenkinderen* (1995)
- *Een doof kind in de groep* (1999); *Een doof of slechthorend kind in de groep* (2018)
- *Cochleaire Implantatie. Kiezen voor je kind* (2000)
- *Wat is Cochleaire Implantatie? Vragen en antwoorden* (2001)
- Folder *Dove kinderen en pesten op de reguliere school* (2001)
- *Een school kiezen voor uw dove of ernstig slechthorende kind met of zonder CI* (2007)
- *Met rugzak naar school! Informatie voor ouders van een doof of slechthorend kind in het regulier basisonderwijs* (2010)
- *Visie toekomst onderwijs FODOK en Hoormij/FOSS* (2017)
- Flyers *Doe meer met het OPP!* (2019) en *Het Ontwikkelingsperspectief* (2020)
- Evaluatie Passend Onderwijs voor dove, slechthorende en TOS-leerlingen (2020)

5.2. Psychische hulpverlening

De FODOK heeft in de persoon van voorzitter Rita Bruning een cruciale rol gespeeld bij de totstandkoming en de financiering van de psychische hulpverlening aan doven: intramurale en ambulante voorzieningen in Nederland. In de reguliere GGz is immers onvoldoende specifieke expertise aanwezig om dove cliënten adequaat te helpen.

Doordat een aparte financieringssysteem voor deze hulpverlening niet meer past binnen de huidige regelgeving, is het aantal voorzieningen helaas afgenomen, evenals de omvang per voorziening.

Enkele wapenfeiten

- Aanzet tot het dubbelproefschrift over de leefsituatie van volwassen dove mensen in relatie tot opvoeding en onderwijs: P.C.M. Breed en B.C. Swaans-Joha, *Doven in Nederland* (1986);
- Organisatie en verslaglegging van internationale congressen; geven van lezingen; vele buitenlandse contacten;
- Lidmaatschap van de ESMHD⁶, FODOK-voorzitter was medeoprichter en secretaris van het bestuur; organisatie en financiering van het eerste, tweedaagse, Europese congres van de ESMHD (Rotterdam 1988);
- Oprichting en jarenlang voorzitterschap van het Platform Psychische Hulpverlening aan Doven (1985);
- Op verzoek en met ondersteuning van de FODOK opende Curium, Centrum voor Kinder- en jeugdpsychiatrie, een afdeling voor doven;
- Betrokken bij nascholing GGz-medewerkers;
- Initiatief tot samenwerking in de sector op het gebied van verslavingspreventie en verslavingszorg voor doven, leidend tot de inmiddels opgeheven voorlichtingswebsite <http://www.alcoholendrugsinbeeld.nl/> en verslavingszorg voor doven, dankzij samenwerking van de dovenGGz-instellingen met Jellinek Amsterdam.

Publicaties

- W. Frenay, *En niemand heeft geluisterd...* (1984 – diverse herdrukken, met geactualiseerde informatie over de gespecialiseerde GGz): delen uit het dagboek van een moeder van een dove zoon in psychische nood. Dit boekje stond aan de basis van de gespecialiseerde hulpverlening voor doven en slechthorenden.
- *Dove kinderen en gespecialiseerde psychische hulpverlening: hoe nodig is dat?* (2005)

---

⁶ European Society for Mental Health and Deafness

- In 2007 bracht de FODOK de Engelse vertaling van *En niemand heeft geluisterd...* uit: *And nobody listened...*
- *De markt en de zorg: op naar de plus* (2009).

5.3. Relaties & Seksualiteit

Lang voordat de sector geconfronteerd werd met incidenten, wees de FODOK al op de noodzaak van goede voorlichting voor dove kinderen en jongeren over relaties en seksualiteit en over misbruik. Immers: als je onvoldoende toegang hebt tot gesproken en/of gebarentaal, leer je veel minder makkelijk sociale codes en ben je je minder bewust van eigen en andermans grenzen. Daardoor zijn dove kinderen makkelijker slachtoffer en soms ook dader van grensoverschrijdend gedrag.

Enkele wapenfeiten

- In 2001 verscheen onder voorzitterschap van de FODOK de knelpuntennotitie *Een duidelijk gebaar; aanpak van seksueel misbruik van doven*.
- De FODOK participeerde, meermalen als voorzitter, in diverse werkgroepen van het Platform Psychische Hulpverlening op het gebied van de aanpak van seksueel misbruik.
- De FODOK verzorgde, soms in samenwerking met anderen, ouderavonden, lezingen en scholingen over seksuele vorming en seksueel misbruik.
- Op verzoek van de FODOK verrichtte TransAct in 2003 onderzoek naar voorlichtingsmaterialen voor dove kinderen en jongeren: *Geen kopietjes meer*. Dit onderzoek leidde uiteindelijk tot de uitgave van een speciaal op dove kinderen en jongeren gerichte Leerlijn Relaties & Seksualiteit.
- In 2004 werd het Meldpunt seksueel misbruik doven, ondergebracht bij bureau DDS (nu GGMD⁷), officieel geopend door de FODOK.
- In 2004 werd het convenant *Samenwerking aanpak seksueel misbruik bij Doven* ondertekend door KEGG⁸, Viataal⁹, Auris en FODOK.
- De FODOK participeerde actief in de werkgroep die eind 2004 de website weetal.nl lanceerde: seksuele voorlichting gericht op dove kinderen. Delen van deze website zijn nu ondergebracht bij <https://seksuelevorming.nl/>.
- Contacten met de commissie Geweld in de Jeugdzorg (2017-2018).

Publicaties

- *Seksueel misbruik! Wat is dat?* (1991).
- *Gewenst of ongewenst; gepast of ongepast? Handelingsverlegenheid bij opvoeders van dove kinderen en jongeren* (2003).

5.4. Gebarentaal, tolkvoorziening en toegankelijkheid

De FODOK is een belangrijke pleitbezorger geweest van het gebruik van gebaren in opvoeding en onderwijs, en later van invoering van tweetaligheid in het onderwijs en van de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal (NGT).

Enkele wapenfeiten

- De FODOK was in de persoon van haar voorzitter Rita Bruning nauw betrokken bij de discussie over de introductie van Totale Communicatie in het dovenonderwijs (*Wie niet horen kan, moet maar zien; een visie op het communiceren met doven*, 1981).

⁷ Geestelijke Gezondheidszorg en Maatschappelijke Dienstverlening voor Doven en Slechthorenden

⁸ Koninklijke Effatha Guyot Groep (rechtsvoorganger van Kentalis)

⁹ Rechtsvoorganger van Kentalis

- Een FODOK-bestuurslid was vicevoorzitter van de Stuurgroep Standaardisering Nederlandse Gebarentaal en Invoering Tweektaligheid (1998-2002): deze standaardisering was voor de overheid een voorwaarde voor de Erkenning van NGT (die uiteindelijk nog jaren op zich zou laten wachten).
- De FODOK heeft zich in diverse werkgroepen en commissies, waaronder de Commissie Erkenning Nederlandse Gebarentaal, samen met anderen ingezet voor erkenning van de Nederlandse Gebarentaal.
- De FODOK heeft zich op diverse momenten, samen met anderen, ingezet voor verbetering van de tolkvoorziening.
- De FODOK wijst tot op heden op de ongerijmdheid van het feit dat dove kinderen voor hun wenperiode in het regulier onderwijs, maar ook in geval van symbioseonderwijs, geen recht hebben op een tolk.
- De FODOK heeft zich meermalen, samen met anderen, ingezet om het tolktekort onder de aandacht te brengen en op te lossen.
- De FODOK heeft zich samen met andere Platform-organisaties sterk gemaakt voor meer en betere ondertiteling van televisieprogramma's, bv. in SOAP!¹⁰, en voor een beter toegankelijke samenleving in SIGNAAL.
- De FODOK was betrokken bij de ontwikkeling van de website <https://doofgewoon.nl/nl> (2016).
- De FODOK is betrokken bij de harmonisatie van de tolkvoorzieningen.
- De FODOK heeft contact met het College voor de Rechten van de Mens, met name over gebarentaal en toegankelijk onderwijs.
- De FODOK heeft onderwijs- en zorgaanbieders talloze malen gewezen op het tekort aan NGT-scholing voor ouders en kinderen. Anno 2022 gaat dit probleem structureel aangepakt worden.

Publicatie

- *Over communicatie met dove en ernstig slechthorende kinderen met of zonder CI* (2005).

5.5. Zorg voor meervoudig gehandicapte doven

In de jaren '90 meldden zich bij de FODOK meerdere ouders van meervoudig gehandicapte kinderen, jongeren en volwassenen. Zij waren niet tevreden over de zorg voor hun dove/slechthorende kind en/of maakten zich zorgen voor de tijd dat hun kind hun 'doveninstituut' zou moeten verlaten (vanaf 18 jaar), omdat er geen passende vervolgvorzieningen waren voor deze groep. De FODOK heeft zich daarna op verschillende manieren sterk gemaakt voor deze groep.

Enkele wapenfeiten

- De FODOK heeft onderzoek laten verrichten naar het aantal doven dat in reguliere instellingen voor verstandelijk gehandicapten woonde (en derhalve geen passend communicatieaanbod had): *Zorg in beweging: onderzoek naar personen met een auditieve én verstandelijke handicap* (1995).
- De FODOK voerde twee achtereenvolgende projecten uit (het project *Zorgaanbod verstandelijk gehandicapte doven* en het *MGplus-project*) om zowel in de zorg voor auditief beperkten als daarbuiten te inventariseren waar de knelpunten lagen en wat daaraan in goede samenwerking te doen was.
- De FODOK richtte in 2001 het Familienetwerk *Het andere dove kind* op.
- In 2005 werd het netwerk woonzorgvoorzieningen MG-doven opgericht, waarin nagenoeg alle woonzorgvoorzieningen voor doven deelnemen, aangevuld met organisaties als Pro Persona/De Riethorst en GGMD. Het netwerk komt jaarlijks bijeen onder voorzitterschap van de FODOK.
- De FODOK pleit voor gespecialiseerde cliëntondersteuning voor (familieleden van) meervoudig gehandicapte doven, o.a. bij MEE NL.

---

¹⁰ Samenwerkingsverband Ondertitel Alle Programma's

Publicaties

- Knelpuntennotitie, samen met FvO¹¹/WOI¹², *Zorg voor mensen met een auditieve én verstandelijke handicap I* (1995).
- *Wij durven niet dood te gaan* (1997).
- *Oog voor het andere dove kind* (1997).
- *Oog voor het doofblinde kind* (2003).
- *Oog voor het kind met Usher* (2004).
- Nieuwsbrief voor ouders van MG-dove kinderen, jongeren en volwassenen: *Het andere nieuws* (2002-2006).
- *Met andere ogen*. Meer zicht op de zorgvraag van meervoudig gehandicapte doven en hun ouders (2003).
- *Andere vraag? Andere zorg!* Interculturalisatie in de zorg voor MG-doven (2007).
- *Net even anders*. Sociaal-emotionele en seksuele opvoeding en het MG-dove kind (2007).
- *Het gaat nog steeds*. Ouders van MG-dove kinderen aan het woord (2007).

5.6. Leesbevordering

Het is voor de 'buitenwereld' moeilijk te begrijpen dat, als je weinig tot geen toegang hebt tot de gesproken taal, de geschreven taal ook moeilijk toegankelijk is. Om die reden heeft de FODOK een veelheid aan activiteiten ontwikkeld op het gebied van leesbevordering. Achterliggende gedachte was en is dat het leesonderwijs in principe een zaak van de school is, maar dat het erg helpt als kinderen, met inzet van ouders en leerkrachten, leesplezier ontwikkelen. De FODOK zet zich daarvoor in. En terwijl de uitgave van boeken in braille 'gewoon' gesubsidieerd wordt door de overheid, werd de publicatie van boeken in toegankelijke taal slechts tijdelijk en in zeer beperkte mate gesubsidieerd en staat de overheid in het geheel niet te trappelen om boeken in gebarentaal uit te geven.

Enkele wapenfeiten

- Organisatie van diverse studiedagen en congressen over lezen en leesbevordering, instelling Werkgroep *Boeken voor dove kinderen*.
- Uiteenlopende workshops en lezingen over lezen, leesplezier en leesbevordering voor ouders en leerkrachten.

Publicaties

- Sprookjesvideobanden met bijbehorende boekjes: twee series en een apart sprookje (1990 - 1996/dvd's 2008).
- Twee reeksen van boeken voor dove kinderen: Makkelijk-Lezenserie van Leopold en de Effatha/FODOK-serie.
- *Open Boek. Richtlijnen voor het schrijven en beoordelen van boeken voor dove jongeren* (1987/2018).
- Troef-reeks (1996-2018), boeken voor dove jongeren, uitgegeven door Van Tricht *uitgeverij*: <https://vantrichtuitgeverij.nl/categorie/troef-reeks/>.
- Een 16-tal FODOK-keuzelijsten met titels van lees- en voorleesboeken, fictie en non-fictie, geschikt geacht voor dove kinderen, in druk en online.
- *Dove kinderen en lezen. 10 vragen en 9 antwoorden* (1997).
- *Guidelines for the Production, Publication and Distribution of Signing Books* (richtlijnen voor uitgaven in gebarentaal); Europees project (2000).
- *Lezen = Leuk! Ook voor dove en slechthorende kinderen – met of zonder CI* (2009).
- *Lezen = Cool! Hoe krijg je dove pubers – met of zonder CI – aan het lezen?* (2009).

---

¹¹ Federatie van Ouderverenigingen

¹² Werkverband van Ouders rond Internaten

- *Een zwembad aan taal; Hoe dove volwassenen goede en grage lezers werden* (2009).
- *Lezen: een extra zetje* (2014).
- *Lezen: meerdere doelen tegelijk!* (2014).
- *Voorlezen aan MG-dove kinderen; informatie en tips voor ouders* (2014).
- *Interactief voorlezen: plezier voor twee!* (2016).

5.7. Werk

De FODOK is doordrongen van het feit dat de weg naar betaald werk voor dove en slechthorende jongeren niet altijd drempelloos is. De FODOK zet daarom in op verbetering van de bijbehorende randvoorwaarden.

Enkele wapenfeiten

- Participatie in het Platform Auditief Beperkte en Werk.
- De FODOK leverde de projectmedewerkers en was portefeuillehouder voor de Platform-projecten Grow2work (2012-2019) en You2work (2018-2020): o.a. trainingen van dove en slechthorende (jong)volwassenen, uitwisseling van ervaringen in de community en voorlichting aan werkgevers.

Publicaties

- Grow2work Magazine met resultaten en verhalen uit de Grow2work-community (2015).
- Poster met communicatietips voor doven en slechthorenden (2015).
- Grow2work informatiefolder met tips & tricks voor werkgevers en voor doven en slechthorenden zelf (2015).
- Diverse Grow2work filmpjes (2019)